

tre *mas*, que sols apliquen a hisendes excepcionalment grans i ja un poc antigues, *maset* que és el que diuen de la major part, i *caseta* que apliquen a habitacions exigues o ben poc importants; aquesta última denominació la deu evitar el pagès o propietari de l'indret, i els amics deuen seguir-li la veta: a Cincortres (1961), després d'ensenyar-me el *Maset de Pere el Ros* m'advertiren, a part, que és «una caseta» no pas «un maset».

En la zona central valenciana, almenys a la part de secà, continua usadíssim, incomparablement més que *alqueria* (p. ex., en el terme del Puig de Sta M., només, tinc nota de nou *masos* amb llur nom individual). Nego sense vacillar que a València s'anomeni «més generalment *masia*», com figura en l'*AlcM*: paradoxalment per a un barceloní, allí diuen *masia* quan escriuen o parlen en castellà, i *mas* en català; p. ex. a Montserrat d'Alcalá tots em deien *máz del Pío*, però el mapa IGC i el pla cadastral porten «*Masia de la Trinitat*» (1962). No manca de raó aqueix dicc. en distingir *alqueria* de *mas* «quan és a l'horta», però en realitat s'observa que *alqueria* és expressió pròpia de llengüatge oficial, formal, de gent de lletra i assabentada, però poc usual en conversa planera, es regui o no es regui; i netament erroni és oposar *maset* com a terme «de Castelló» en oposició a València: ja hem vist que allà l'ús del primitiu (*mas*) és copiós, i per *maset* s'entén una entitat diferent.

DERIV: +*Masa* tant o més aragonès, però també morellà per a un cert tipus gran de mas: *La Maza* mas molt conegut, uns vuit km al S. de Morella (tirant cap a Vallibona i Salvassòria) [1931].

Masada definit per Cayrol «mas amb les seves terres» (*C Cerd*, 37), [1133] en doc. relatiu a La Torre d'Elna: «de cursuris *masadarum* dictae villae» (any 1133, *Colle Moreau B N P*, vol LVI); en doc. ross. del S XIII (*RRLR* iv, 59); en d'altres de ross. de 1313 i emp. de 1117 se citen «*masada* e borda ---» (*RRLR* xxix, 74 i veg. contextos a l'article *BORDA*, vol. II, 103b14, 103b25 ---), ross. S. XIII (*RRLR* iv, 59) Avui se sent més cap al Conflent i Cerdanya: a Noedes distingint-lo de *cortalada* (1959), «a Corbassill jo hi tinc una *mazádà*» Querol (1952). Pirineus enllà ultrapassa la frontera lingüística: a Campo-d'Arbe, pujant cap al Testero em signaven «la *masáda* del Testero» 1965

Poc o gens se sent a la gran majoria del Principat, però reprèn de fort des de l'Ebre, i per allà també s'havia usat fins al domini arag.: «antes decían *masada*, ahora *masía*», Olocau del Rei; ja vora el Pantà de Bellestar m'anomenaven diverses *mazádes*, amb noms com *Lo Forn del Vidre*; *la mazà de Grau Ares*, *la mazà de Flores Betxí* (1961) I de nou cap a Alcoi: «en una gran *masà*», MGadea (*T del Xè* I, 332), la *Masada de Trencacaps* Alcoi (1962) *Masader Maser* o *masero* quasi 'masover', com a propi d'Alcoi, *BDLC* XII, 311. *Maseria* com a propi d'Alcoi en *AlcM*; només ho he sentit en el Conflent: «El Camp de la Sala és una *maseria*», indret a uns set km. de Mosset, vora la ribera, a 1040 alt. (1960).

Maset esdevé molt usat al Sud de la línia Lleida-

Segarra, però a la part Nord d'aquest territori no és lloc habitable: *mazét* 'barraca' Aspa (1936), id. Cp. Tarr etc. Ja n'he parlat quant al N. val., on sí que és habitat però més modest que un *mas*, i allà té bastant d'extensió la pronúncia sense -s-: a Castell-de-Cabres el *maét de Messeguer*, i un pagès em confiava modestament «lo nostre *maét* no és massa trencat però tampoc és *llògic*» (no gaire conservat); a Tírig *loz maéts* nom propi d'un veïnadet rural (1961); també a Vila-real em detallaren la distinció entre *mas*, *maset* i *alqueria* (1961). *Masoter*.

A la Ribagorçana *mas* no té res d'inoït, sobretot cap a la Terreta, però es nota més com a genèric de NLL. A Enrens, serres altes entre la Ribagorçana i la Vall de Boí, dos llogarets un d'ells distingit com *Anrens del Mas*; vora d'aquest una bona hisenda que uns diuen *Mas de Gras*, i més són que ho redueixen a *Lo Mas*; sembla que allí 'masover' es diu +*masenc*: car dins aquest veïnat distingeixen la *káza* i *mazéŋk* de *la Casa Vella* (1957).

Masia, crec que ja es troba en el S. XIII, *Cost Tort.* (cf. n. 5); en tot cas, c. 1490 en FcAlegre: «no bastaven pastors ni cans a defensar --- les ovelles fugen de les *masies*». En realitat, però, ja l'usà StVicentF: «un ric hom donà-li una *masia*, ab possessions» (ms 278, Schib, *Voc. SVF* s. v.). Cf. encara *capmasia* infra, Talar 1386, i Ovarra c. 910.

Masia és un derivat peculiar del català (estrany fins a la llengua d'oc). És el mot eminentment propi del cat. central, densament representat a tota la zona entre Fluvià, Segre i Gaià; la densitat minva molt poc encara a l'alt Penedès: «es diu *masia*, quan són page-sos, no propietaris, però també es diu en lloc de *mas*» Pontons, 1955.

A l'Alt Camp, on notem fort augment en l'ús de *mas*, també s'usa molt *mazà*; a Valls ho observo aplicat a indrets menys considerables o menys antics, i hi ha moltes *masia de* --- però molt menys usat que en cat. central quan no és genèric sinó apel·latiu, car no hi sento mai «allí hi ha una *masia* ---» sinó «hi ha un *más* que en diuen la *Masia de* ---»; també observo que anomenen moltes *masia de* --- a les zones suburbanes, però a les parts allunyades de la ciutat hi ha molts *mas de* ---; del caràcter menys abundós que en cat. central forneix un altre indicati el fet que donin el nom de *La Masia*, per excel·lència, a una entitat que d'altres anomenen amb nom propi (*Balcells*).

El concepte canvia a la major part del domini cat. occid. En el parlar més conservador dins el Segre mj., el de la isoladíssima i retrògrada Baronia de Rialb distingeixen *masia de mas* i de *casa* (de pagès). És una casa més petita que una altra, de la qual es considera filial i se li reserva el nom principal: partint d'Olivelles gros mas a la part alta de la vall, el camí, enfilant-se muntanya amunt, passa per Maçaners i després per una que li diuen *la Masia* (o *masia d'Olivelles*), 1956.

També en el Pallars Sobirà és terme i concepte ben arrelat, si bé molt menys freqüent que en cat. central, i és així perquè en aquelles altes muntanyes n'hi pot